NEDERLAND-POLEN

10e JAARG. No. 4
APRIL 1956
PRIJS f 0.50

UIT DE INHOUD:

UITGAVE DER VERENIGING NEDERLAND-POLEN AMSTERDAM C., AMSTEL 182, TELEF. 65335

Twee kijkjes in een nieuw warenhuis, dat op 22 maart j.l. geopend werd in Warszawa-Wola.

De K.L.M.-verbinding Amsterdam - Warszawa

Vanaf 29 april a.s. zal er een geregelde luchtverbinding van Amsterdam (Schiphol) naar Warszawa en vice versa tot stand komen. Daarmee zal tevens de snelste verbinding met de Sowjetunie tot stand komen, want na aankomst in Warszawa kunnen de luchtreizigers al na een uur per vliegtuig naar Moskou verder reizen.
De eerste vlucht naar Warszawa wordt door een aantal persoonlijkheden meegemaakt, wat mede de betekenis onderstreept, die deze nieuwe luchtverbinding voor het nader tot elkaar brengen van Nederland en Polen heeft.
Aan de eerste vlucht nemen o.a. deel de Poolse gezant in Nederland, Z.E. T. Findziński met echtgenote, Mr. A. J. d'Ailly, burgemeester van Amsterdam, Mr. de Meester en Mr. Simons van het Departement van Buitenlandse Zaken. De zakenwereld is vertegenwoordigd door de heren Husslage en van der Voorn en verder maken nog de reis mee de heer F. von Balluseck, de Nederlandse gezant in Warszawa, Dr. F. A. van Woerden en de heer S. van Praag, voorzitter van de Vereniging Nederland-Polen.
Op de eerste retourvlucht komt een Poolse delegatie mee, die tot 1 mei de gast van de K.L.M. zal zijn in Nederland.
Wij nemen aan dat deze nieuwe luchtlijn een voorspoedig bestaan zal hebben en in toenemende mate zal bijdragen tot verdere ontplooiing van de economische en culturele betrekkingen tussen Polen en Nederland, tussen oost en west.

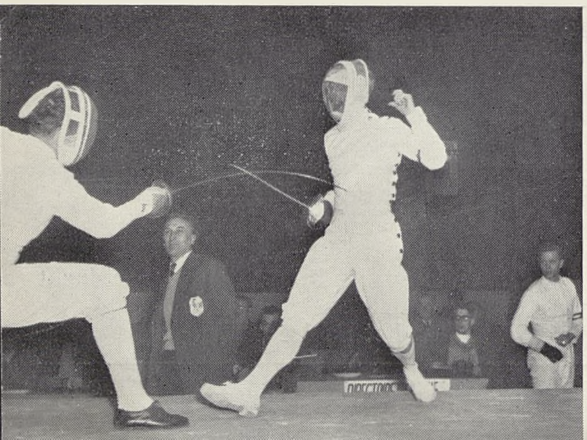
Czarniak (Polen), werd tweede in het eindklassement tijdens de internationale ski-wedstrijden, die in maart j.l. in Zakopane plaatsvonden.

Maria Daniel-Gąsienica (Polen) werd derde in de speciale slalom.

Schermwedstrijden tussen Polen en Oostenrijk eindigden eind maart met een 9—7 overwinning voor Polen.

MAANDBLAD TER BEVORDERING DER ECONOMISCHE EN CULTURELE BETREKKINGEN

Redacteuren:
S. van Praag
M. Górzyński

Postrek. 518467
Penningm. v. d.
Ver. Nederland-
Polen - Leiden

Nederland-Polen

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) Amstel 182 - Telefoon 65335 - Amsterdam-C.

De ploeg trekt nieuwe voren...

Men heeft het Zesjarenplan wel vergeleken met een ploegende boer, die met zijn ploegscharen de kluiten van het gehele land omwierp, om daarna het zaad over Polen uit te zaaien. Mooi en juist is deze vergelijking. Wanneer wij nu het land in vogelvlucht bezien, dan bemerken wij, dat het zaad is opgekomen. Dáár roken de hoge schoorstenen van nieuwe fabrieken, de nieuwe mijnen zijn in vol bedrijf; in de nieuwe dorpen en steden, in de nieuwe stadsdelen joelen en stoeien de kinderen op de ruime en gerieflijke speelplaatsen. Duizenden nieuwe objecten heeft het plan Polen in de afgelopen jaren gebracht.

Kijk daar ligt Slask! Nu was dit ook vroeger al een industrie-gebied, maar ook hier is de verstreken zes jaar het een en ander veranderd. Nieuwe grote mijnen zijn in bedrijf genomen, waaronder enkele in dagbouw. De Hoogovens zijn uitgebreid (wanneer men dit woord uitbreiden niet te zwak vindt waar toch bijvoorbeeld „Kosciuszko" twee nieuwe hoogovens heeft gekregen). En hoevele machine-fabrieken werden hier niet in het kader van het plan gebouwd! Omdat de bewoners van Slask vroeger nooit genoeg water hadden, werd bij Goczalkowice een nieuwe stuwdam gebouwd, die het water van de Wisła in een verzamelbekken opvangt. Een pijpleiding brengt thans dit water naar de woningen van de mijnwerkers en de hoogovenarbeider, van de boer en van de onderwijzer. Overal zien wij in deze streek nieuwe stadsdelen ontstaan, ja zelfs een nieuwe stad: Nowe Tychy. In het lover van het Cultuurpark, dat zich enkele vierkante kilometers uitstrekt, ritselt de wind, en dan fluistert hij zijn wonderlijk verhaal van de lente.

Karakteristiek voor de ontwikkeling van Polen is de ontplooiing van het Wojewodschap Kraków. In de nabijheid van deze eeuwenoude stad, waar zes jaar geleden nog het koren van de boeren van Mogiło groeide, verheffen zich nu de machtige omtrekken van het Lenin-kombinaat, de kolos van de Poolse Hoogoven-industrie. In 1955 werd hier 400.000 ton staal gewonnen, en in 1960 zullen het er 1.700.000 tonnen zijn. In de onmiddellijke nabijheid van het industrie-complex, ligt de nieuwe Poolse stad Nowa Huta, die reeds nu meer dan 70.000 inwoners telt. Jaworzno, Skawina en Oswięcim zijn enige van de stadjes die tot voor kort nog slechts bij weinigen bekend waren en die het zesjarenplan tot nieuw leven heeft gewekt. Wanneer wij de naam van Jaworzno noemen, denken wij onwillekeurig aan de grootste elektrische centrale van Polen en de grote uitgestrekte mijn „Wesoła II". Skawina heeft de grootste aluminium-producerende hoogoven van Polen, hier wordt eveneens een nieuwe elektrische centrale gebouwd. En in Oswięcim is in de laatste jaren een modern chemisch combinaat verrezen.

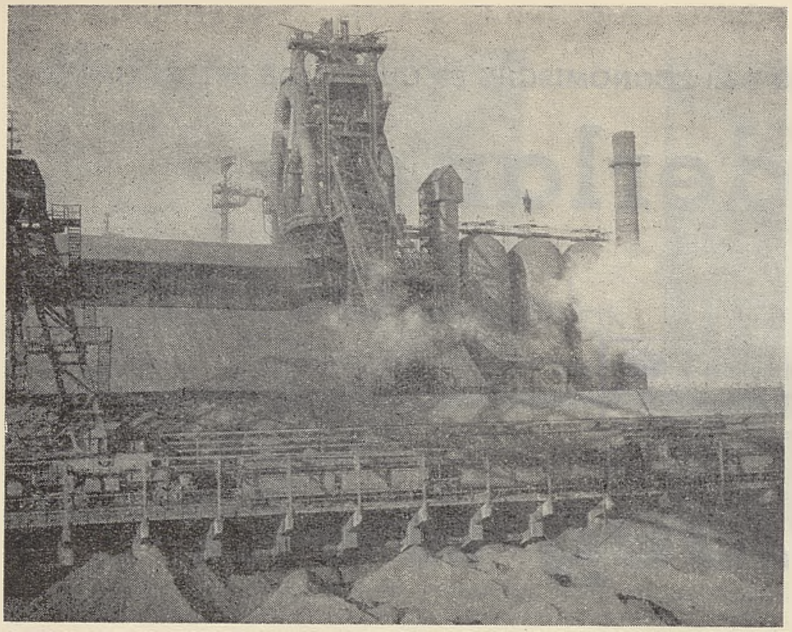
In het Wojewodschap Kraków zijn vele van zulke steden: Nowy Targ met zijn nieuwe schoenenfabriek, Andrychów met zijn katoenfabriek en zijn motorenfabriek, Olkusz... Mikołów...

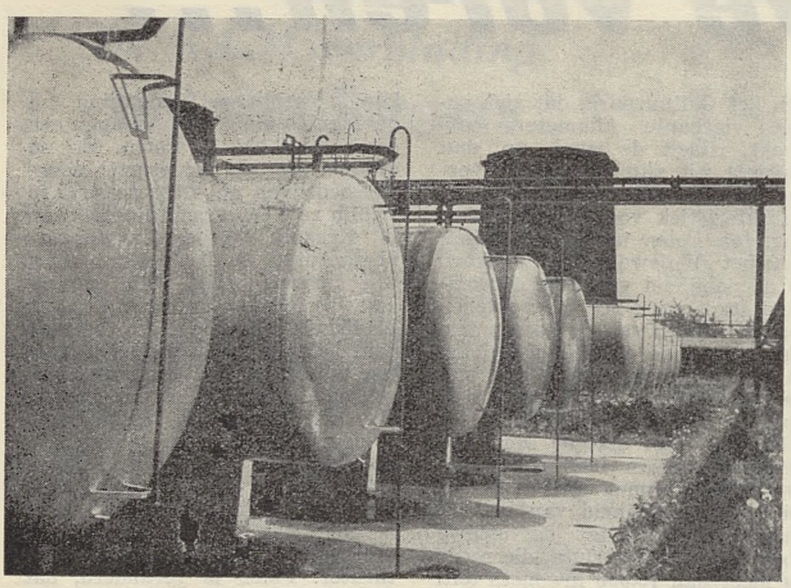
En heus, het gebied rondom Kraków is slechts een bevestiging van de regel. Lublin was vroeger een soort stiefkind in Polen. En nu draaien hier de modernste industrie-bedrijven op volle toeren: in Lublin zelf een vrachtautofabriek; in Krasnik worden kogellagers vervaardigd; in Klemensów staat een cementfabriek. Wie hoorde ooit vroeger van Poniatowa of van Nieledwia spreken? Nu bestaan daar belangrijke industrieën. Moeten wij zo verder gaan met ons verhaal? Eigenlijk is het overbodig: een blik op de landkaart is voldoende. Waar onze blik ook op de kaart blijft rusten, er is geen stad, geen vlek en geen dorp waar niet iets nieuws tot stand is gebracht: een fabriek of een school, een groep woningen of een theater. Polen is veranderd, dat zien de Polen zelf, en dat bemerkt de buitenlander die Polen bezoekt.

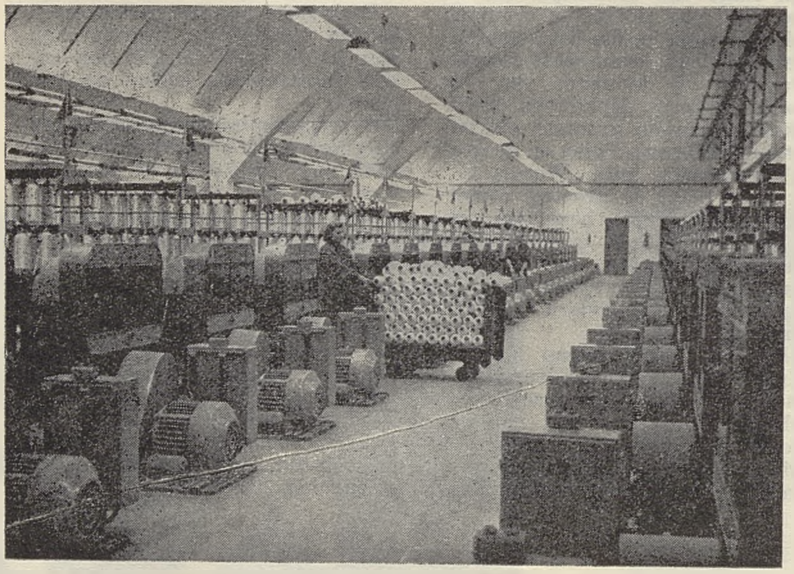
Praktische mensen en economen houden van cijfers. Daarom zijn hier in dit korte bericht ook enkele illustrerende cijfers op hun plaats.

Het zesjarenplan projecteerde een stijging van de productie t.o.v. van 1949 met 158%; nu de indexcijfers van eind 1955 bekend zijn, weten wij dat de werkelijke stijging in 1955 al meer dan 180% bedroeg. Dat wil zeggen dat de produktie in vergelijking met die van voor de oorlog met het vier-en-een-half-voudige is toegenomen, en dat per hoofd der bevolking deze produktie in vergelijking met die van voor de oorlog zelfs met het zesvoudige is gestegen.

Polen produceert nu per jaar 4,5 miljoen ton staal, 94,5 miljoen ton steenkolen, 17,6 miljard Kwh. elek-

Gedeelte van de „Lenin-Hoogovens" bij Nowa Huta, een der modernste bedrijven in Europa, waarvan onlangs weer een gereedgekomen gedeelte in bedrijf is genomen.

Gedeelte van de nieuwe chemische bedrijven in Oświęcim.

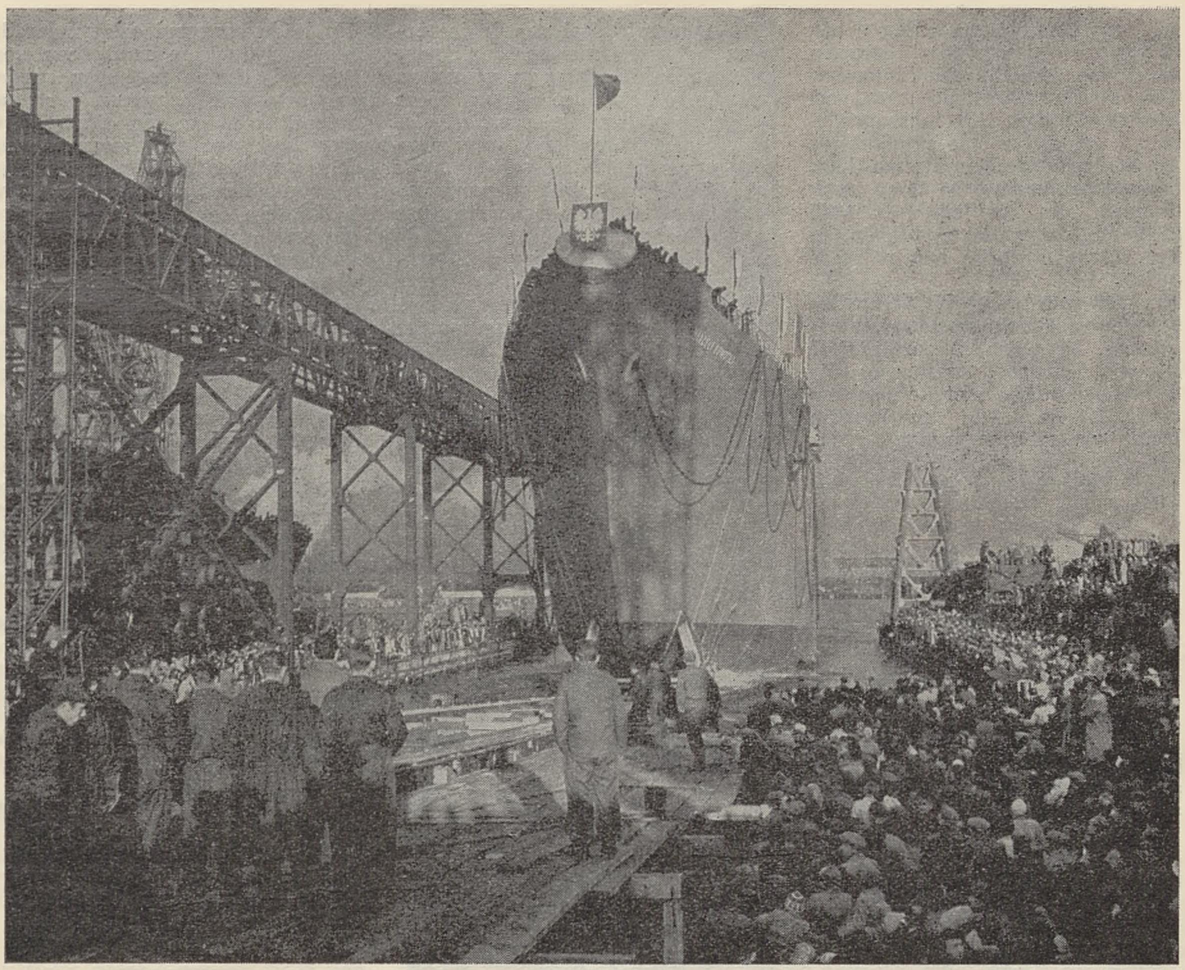
Ook in Fasty verrees een enorme katoenverwerkende industrie, waarvan een deel reeds in bedrijf is.

triciteit en ongeveer 4 miljoen ton cement. Bij deze cijfers moeten wij bedenken dat Polen voor de oorlog een in industrieel opzicht achtergebleven land was, met een zeer zwakke industriële basis. Wanneer wij de cijfers van de laatste jaren met die van voor de oorlog vergelijken beseffen wij pas goed wat en hoe het leven in geheel Polen is veranderd.

Zo steeg dan de staalproduktie per hoofd der bevolking gedurende het tijdvak 1938—1955 van 41 op 163 kg; kolen in dezelfde periode van 1099 op 3464 kg; elektriciteit van 115 Kwh. op 645 Kwh.; cement van 50 op 140 kg. De machinebouw steeg in de zelfde periode tot het elfvoudige, en de chemische industrie tot het zevenvoudige.

Het zesjarenplan beoogde de industrialisering van Polen, het scheppen van een eigen zware industrie. Deze doelstelling werd in de afgelopen zes jaar volledig bereikt. Het is van beslissende betekenis, dat Polen de geweldige achterstand op economisch gebied zo snel en in zo'n korte tijd volledig heeft ingehaald. Men moest immers nieuwe grondslagen leggen voor een nog verder schrijdende industrialisering van Polen, grondslagen, die in 1949 in Polen nog in de verste verte niet bestonden.

Polen beschikt thans over moderne metalurgische bedrijven, over eigen bases van grondstoffen, energie en brandstoffen; Polen beschikt over een uitgebreide machine-industrie, een bouw-nijverheid met een zeer hoge capaciteit, een goed en vlot werkende levensmiddelen verwerkende industrie die de behoeften van de bevolking steeds beter bevredigt. Ja, dit is het grote resultaat van het verstreken zesjarenplan, dat het Polen de mogelijkheid verschaft heeft om snel voorwaarts te schrijden, en zodoende de mogelijkheid om in de toekomst de leidende industriële Europese landen in te halen. Het zesjarenplan heeft Polen nieuwe krachten geschonken; Polen is mooier en rijker geworden. De ploeg trekt nieuwe voren, de uitzaai gaat verder.

De „Marcel Nowotki" loopt van stapel, het eerste indertijd geheel op Poolse werven en naar Pools ontwerp gebouwde vrachtschip.

SZCZECIN

een belangrijke haven van Europa

Na het einde van de Tweede Wereldoorlog bood de haven van Szczecin een treurig beeld. Vernielde kaden, uitgebrande silo's, verwrongen stalen geraamtes van kranen en lichters, half-gezonken wrakken van getorpedeerde schepen, drijvende mijnen — dit alles verwekte slechts afgrijzen ten aanzien van de zinloze verwoesting. Maar de Poolse bouwers lieten zich niet ontmoedigen door deze trieste haven-overblijfselen. Want zij begrepen, dat juist Szczecin een van de belangrijkste havens van Polen zou worden; dat de snelle uitbreiding van handel en zeevaart de economische groei van Polen ten goede zou komen. De herstel-werkzaamheden begonnen onmiddellijk.

Het herstel en de verdere uitbreiding van de haven van Szczecin werden aangepast aan de gewijzigde economische eisen, doordat het achterland van Szczecin het stroomgebied van de Odra, nu ook het geïndustrialiseerde Tchechoslowakije beslaat. Daar de haven van Szczecin, die voor de oorlog slechts voor een klein achterland was geprojecteerd, nu veel te klein bleek te zijn, werd de haven aanzienlijk uitgebreid.

Op een tot nu toe vrijgelegen terrein, werd voor vele miljoenen złotys door de Poolse ingenieurs en arbeiders een nieuw havenbekken gebouwd.

Dit nieuwe havenbekken werd met grote kranen, en kolen- en ertstransporteurs uitgerust. Dit was toen een van de grootste investeringen van die aard in Europa. De kade „Ewa" voor de verlading van massa-goederen werd weer opgebouwd en kreeg een ontzagwekkende graan-elevator, die een van de grootste van ons continent is. Het eigen karakter van de Szczecin-haven heeft zich door de-

ze struktuur-verandering ook diepgaand gewijzigd: Szczecin werd voornamelijk een kolen-haven en een haven met zeer veel transitovervoer van massagoederen. Schepen van de regelmatige lijn Gdynia-Szczecin-Malmo-Goteborg-Kopenhagen-Oslo doen vaak Szczecin aan. Er liepen in 1948 2812 Szczecin's haven binnen, in het volgende waren het er reeds 3872.

In 1949 werd met het transitovervoer voor Tchechoslowakije begonnen. De Odra is namelijk de kortste Europese waterweg die Tchechoslowakije met de zee verbindt. En de haven van Szczecin heeft bovendien de gunstigste ligging t.o.v. de industriele gebieden van Tchechoslowakije. Daarom heeft Tchechoslowakije op de noordelijke oever van het eilandje Lasztownia een eigen overlaadstation ingericht. De Tchechoslowaakse binnenschepen bevaren ook de Odra en de zijkanalen.

De Tchechoslowaakse rivier-vloot vervoert Zweeds erts naar Tchechoslowakije en zij brengt Poolse kolen naar Szczecin. Deze samenwerking tussen Polen en Tchechoslowakije op basis van wederzijds voordeel ontwikkelt zich en neemt steeds breder vlucht. Op 7 november 1951 werd de kolentransporteur in de haven in gebruik gesteld. Tezelfdertijd leverden de Poolse werven de eerste schepen van 10.000 ton af. De kolentransporteur verlaadt per uur 1000 ton kolen, dat is 24 lange kolentreinen.

Het overgrote deel van de te vervoeren waren nemen de Poolse zeeschepen in Szczecin voor hun rekening. De Poolse schepen op de wilde vaart doen de meest afgelegen havens ter wereld aan, terwijl er geregelde lijnverbindingen met de belangrijkste havens bestaan, waardoor Szczecin met West-Europa, Skandinavië en de Middellandse Zee zeer goede verbindingen heeft.

Dertien scheepvaartlijnen verbinden Szczecin met de haven aan de Atlantische Oceaan met Indië en met Amerika. Door verbinding van deze lijnen met Rotterdam en Antwerpen, waar het verdergaande vervoer speciaal geregeld is, heeft Szcecin zelfs verbinding met de havens van Afrika, de Zwarte Zee en de Perzische golf.

Een straatbeeld in de stad.

Dat de havenaktiviteit in de haven van Szcecin zich zo voorspoedig kon ontwikkelen is niet in de laatste plaats te danken aan de uitbaggeringswerkzaamheden in de haven. Doordat de binnenlopende schepen steeds groter werden, namen de moeilijkheden in de bocht van Szczecin met de dag toe. De voorhaven van Szczecin, Swinoujście, die door de grootste zeeschepen kan worden aangedaan, welke schepen, nadat zij een deel van hun lading hebben gelost, verder naar Szceecin varen, voldoet heden ten dage niet meer. Dus stond men in Polen voor het probleem de vaargeul zo ver uit te diepen dat ook de grootste zeeschepen ongehinderd naar Szczecin kunnen doorstomen.

Nu is de vaargeul ook zonder dit nieuwe probleem reeds een zorgenkind, omdat de haven zonder onophoudelijk baggeren per jaar met 12 à 15 cm zou dichtslibben. Per jaar worden zodoende meer dan 3 miljoen kubieke meter baggermateriaal uit de haven opgehaald. En nu moet de vaargeul bovendien nog zó verdiept worden dat Szczecin voor de grote Oceaanstomers eveneens bereikbaar is.

Al is de bocht van Szczecin ook ongeveer 65 dagen per jaar met een dikke ijslaag bedekt, de werkzaamheden in de haven worden geen ogenblik onderbroken.

Meer dan twee lange maanden wordt het scheepvaartverkeer in stand gehouden met behulp van ijsbrekers. Was het openhouden van de haven in de eerste na-oorlogse jaren door het ontbreken van de benodigde ijsbrekers, een groot probleem, reeds in 1949 kreeg Szczecin zijn eigen ijsbrekers.

Driemaal per dag maken deze ijsbrekers voor de binnenlopende en vertrekkende schepen een vaargeul. De verdere uitbreiding van de ijsbrekers-flottille garandeert een verdere toename van de havenaktiviteit, ongeacht de seizoenen en de weersgesteldheid.

Het vroegere Stettin was van zijn economisch achterland beroofd. Heden ontwikkelt zich het nieuwe Szczecin tot een van de belangrijkste en grootste havens van Europa.

Stijging van het warenvervoer in de haven van Szczecin (1949 is 100)

Jaar	Totaal vervoer	Kolen vervoer	IJzererts vervoer	Massa-goederen vervoer
1946	2	2	0,3	5
1947	16	17	22	10
1948	69	72	94	56
1949	100	100	100	100
1950	109	103	116	152
1951	117	102	110	132
1952	106*	82*	145	144
1953	114	87	145	165
1954	123	83	175	185
1955 (Plan)	130	85	218	248

* Het teruglopen van het kolenvervoer en daardoor ook een achteruitgang van het totale vervoer in de haven van Szczecin in 1952 is te verklaren uit de beperking van de handel van de West-Europese staten in die jaren met Polen. De export van kolen blijft evenwel op dezelfde hoogte, maar deze export vindt niet via de zeeweg plaats, maar per trein naar de Sowjet-Unie en naar andere Oost-Europese landen.

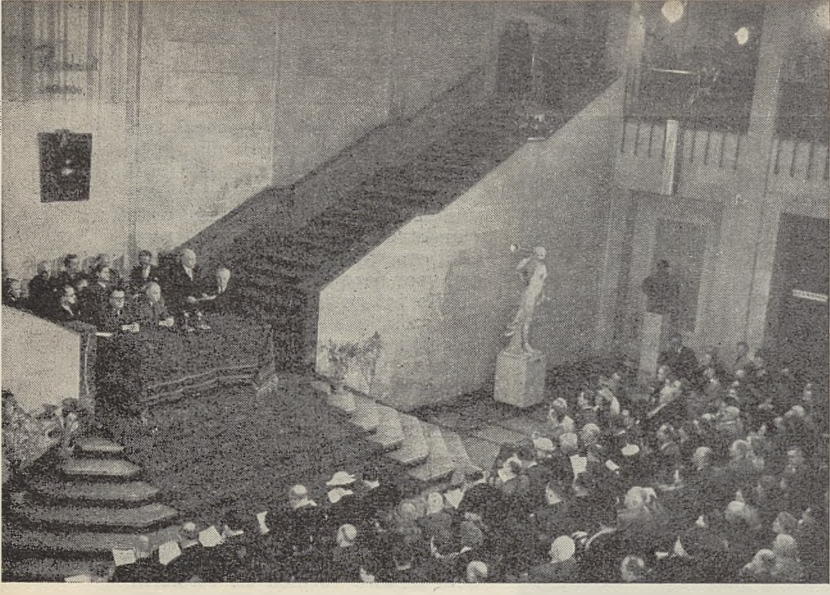
ARTISTIEKE VOLKS-CERAMIEK

De Poolse ceramiek-export omvat behalve porcelein, aardewerk en porzelit, ook artistieke volks-ceramiek. In tegenstelling tot porcelein-, aardewerk- en porcelitprodukten, die fabriekmatig worden vervaardigd en daarom vaste typische vormen en versieringen hebben, onderscheidt zich de artistieke volks-ceramiek door oorspronkelijkheid van vormen, versieringen, techniek en een voor elke landstreek specifieke grondstof.
De voornaamste waarde van de volks-ceramiek berust op de eenvoud van lijn en op een schitterende kleurensamenstelling en ornamentiek, waardoor men een groter decoratief effect kan verkrijgen met eenvoudige artistieke middelen. De kunstenaars op dit gebied zijn voortgekomen uit de kringen van eenvoudige volkspottenbakkers, en dit wel dank zij een duizendjarige traditie die van vader op zoon overging.
Elke landstreek heeft zijn eigen ornamentiek, steunend op de rijkdom aan ideeën van de volkskunstenaars. Hierop is ook van invloed de in de betreffende streek voorkomende klei, die overal verschillend van kleur en plastische hoedanigheden is. Ook heeft bijv. de grote verscheidenheid in kleur van de klei in het gebied van Katy (landstreek Kiełce), van rood, geel en wit tot violet en groen, een voor deze streek originele produktie tot gevolg.
De artistieke volks-ceramiek is ook rijk aan verschillende vormen. Deze vormen ontdekt men vaak bij archeologische onderzoekingen. De eeuwen geleden vervaardigde gebruiksvoorwerpen hebben niet zelden de zelfde vorm als de voor hetzelfde doel gebruikte voorwerpen.
De volkskunstenaar wordt met raad en daad ter zijde gestaan door de beeldende kunstenaars, die hem nieuwe vormen en versieringen en nieuwe methodes van bewerking aan de hand doen, waarbij deze volkskunstenaars inspiratie putten uit oeroude vormen van gebruiksvoorwerpen in de musea. Zo oefenen de beeldende kunstenaars hun invloed uit, om de verscheidenheid der ceramische voorwerpen te vergroten, vooral wat hun zuiver decoratief effect betreft. En de ceramiek heeft zich zo, naast andere kunsten, een vaste plaats veroverd bij de versiering van woningen, clubgebouwen, enz.
Er zijn vazen van zeer verschillende vorm en grootte, bijv. van enige centimeters tot 1 meter, er zijn lange en slanke zo goed als lage en buikige. De kleur van het glazuur en de ornamentiek verhogen de decoratieve waarde. Behalve vazen worden alle soorten luchters, lampen, kruiken, kannen, potten, asbakken, borden, siertegels, enz. vervaardigd. Ze zijn versierd met een rijke verscheidenheid van figuren, in de vorm van mensen, dieren, vogels, enz.
Er zijn ook de zwart gebrande voorwerpen, de z.g. „siwaki". De eigenaardige grafietkleur wordt verkregen door reductie van het ijzeroxyde bij sluiting van de ovenafvoer en het dichtmaken van alle openingen. Zo worden kruiken, potten, schotels en flessen vervaardigd, die „bunki" worden genoemd. Ze hebben een bijzonder schone vorm en de versiering vereist een speciale techniek.
De uit Polen geëxporteerde volksceramiek munt uit door oorspronkelijkheid van vorm en versiering en ieder voorwerp vertegenwoordigt de speciale volkscultuur van het betrokken gebied.

Bij de foto's

In de werkplaatsen der Poolse pottenbakkers.

De 350ste geboortedag van Rembrandt

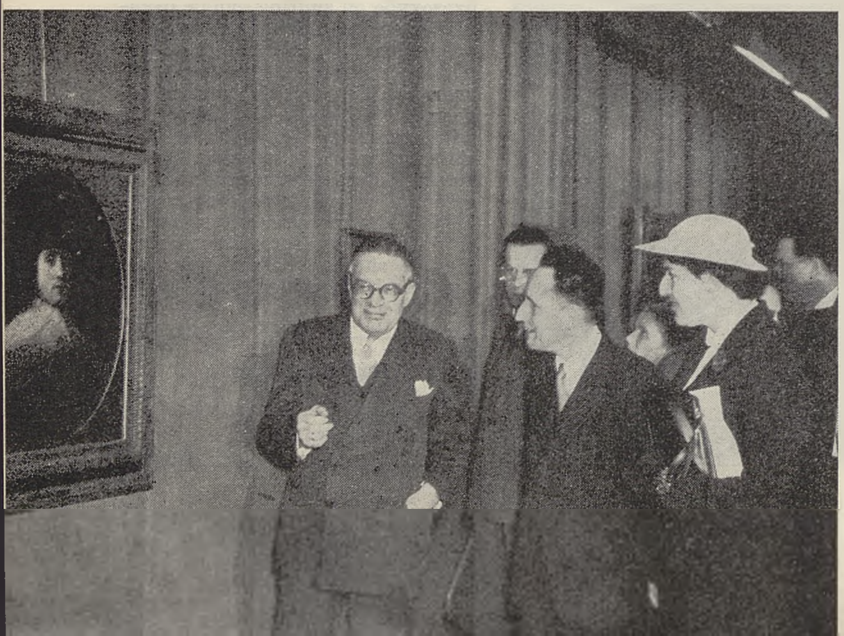
In verband met de herdenking van Rembrandt's 350ste geboortedag vonden in het Nationale Museum te Warszawa twee tentoonstellingen plaats. De eerste tentoonstelling „Rembrandt en zijn kring" omvat ongeveer 70 schilderijen van de meester, zijn voorgangers en zijn navolgers.

De tentoongestelde schilderijen zijn afkomstig uit Poolse musea en tevens uit de musea van Amsterdam, Praag en Schwerin. De tergelijkertijd plaats vindende tweede tentoonstelling omvat gravures en tekeningen van de meester en zijn school. Op deze tentoonstelling ziet men o.m. talrijke gravures van Rembrandt, die afkomstig zijn uit Poolse collecties. Uit de schilderijen-verzamelingen te Wenen kwamen 20 originele tekeningen van Rembrandt en zijn school naar Warszawa, terwijl Amsterdam een grote collectie gravures en tekeningen van Rembrandt uitleende. Daardoor omvat de tentoonstelling 130 originelen.

Beide Rembrandt-tentoonstellingen samen zijn dus een gebeurtenis van unieke betekenis. Zowel in kwalitatief als kwantitatief opzicht behoren zij in dit Rembrandtjaar tot het belangrijkste, wat Europa biedt.

Op 19 maart vond een wetenschappelijke Rembrandt-bijeenkomst plaats, die door het Instituut voor de Kunst en het Nationale Museum werden georganiseerd. Ter gelegenheid van de opening van de tentoonstellingen en de wetenschappelijke bijeenkomst waren talrijke buitenlandse gasten aanwezig.

Op 19 maart werd in Warszawa een herdenkingstentoonstelling „Rembrandt en zijn kring" geopend; onder de buitenlandse gasten waren ook Nederlanders.

KORTE BERICHTEN

Kunst

Het Film-Festival te Cannes.

De Poolse filmindustrie zal op het tiende Internationale Filmfestival te Cannes in mei van dit jaar met drie films worden vertegenwoordigd.
De eerste film is de speelfilm „Cień" (De schaduw) onder regie van J. Kawalerowicz naar het draaiboek van A. Scibor-Rylsky. De tweede produktie is de korte documentaire „Pod jednym niebem" (Onder een gemeenschappelijke Hemel), die scènes uit de opstand en ondergang van het Ghetto te Warszawa laat zien en die eindigt met beelden uit het leven van de op de puinhopen van het Ghetto opgebouwde nieuwe woonwijk Muranów. De regisseur en man aan de kamera van deze naar een draaiboek van B. Wiernik vervaardigde documentaire is K. Weber. De derde film heet „Teatr Lalek" (Het Poppentheater) dat de opbouw en de opvoering van een poppenspel en de reactie van de kinderen laat zien. Het draaiboek van deze film is van S. Jaskiewicz, de regisseur heet M. Ussurowski.

Gala-Voorstellingen van het Weense Burgt-theater in de Hoofdstad.

Het in Warszawa verblijvende Weense Burgt-theater bracht op 20 maart j.l. in Tatr Polski een gala-voorstelling van Schiller's drama „Kabale und Liebe". Talrijke persoonlijkheden uit de diplomatieke en culturele wereld waren aanwezig.

Italiaanse Zangeres te Warszawa.

In maart gaf in de Philharmonie te Warszawa de bekende italiaanse sopraan, Tuccari, soliste van het kleine theater van de Komische opera te Rome een concert. Haar liederen oogstten veel bijval van het dankbare publiek.

Opera en operettetheater te Lublin.

Dank zij de steun van de plaatselijke bevolking en de overheid kon het Opera en operettetheater te Lublin zijn werkzaamheden na lange jaren eindelijk weer opnemen. Met „Vrije Wind" van I. Dunijewski werd het theater geopend.

HEINRICH HEINE

en het Poolse Volk

Er is alom vrij veel aandacht besteed aan de honderdste terugkeer van de sterfdag van de grote Duitse dichter Heinrich Heine, een man, waarover tijdens zijn leven, en ook na zijn dood, tot op de huidige dag beweerd werd en wordt, dat hij het „andere Duitsland" vertegenwoordigt. En zij die dat beweren bedoelen dan tevens het „slechtere", het „ontaarde" Duitsland, het Duitsland dat altijd ten onrechte zijn oorlogen verloor en zo voort. Welnu, de haat en verbittering, die Heine bij de „echte", de „Pruisische" Duitsers tot op de dag van heden weet op te wekken zoals dat thans weer eens gebleken is, pleit ons inziens alleen maar vóór hem. En inderdaad, Heine vertegenwoordigt het echte, onvergankelijke, eeuwige Duitsland, het vaak in het verborgen en moeizaam zich staande houdende Duitsland van Goethe, Schiller en Thomas Mann; die grote Duitsers, die elk op hun wijze, telkens weer anders, hun Duits-zijn op een tragische manier hebben beleefd. Onder hen is Heine ongetwijfeld de meest tragische Duitser geweest; de door heimwee en liefde tot het land van zijn geboorte en jeugd welhaast verteerde dichter enerzijds, de man anderzijds, die vanuit zijn vrijwillige ballingschap de bitterste, wrangste spot heeft uitgestort over alles, waarin hij zijn grote volk klein vond.

Heine was een groot strijder voor menselijke vooruitgang en gerechtigheid. Zijn leven viel samen met de grote periode, waarin deze aangelegenheden vooral belichaamd waren in de strijd van het Poolse volk, het volk van Heine's tijdgenoot, de thans eveneens op grote schaal herdachte dichter Mickiewicz. Heine heeft over het Poolse volk veel geschreven en dit feit rechtvaardigt ons artikel naar aanleiding van zijn herdenking.

„Het is mij, terwijl ik dit schrijf, als spatte het bloed van Warszawa op mijn papier, als hoorde ik het vreugdegejubel van de officieren en diplomaten in Berlijn" — aldus Heine aan het slot van een aan de tsaristische campagne tot onderdrukking van de Poolse opstand gewijd fragment, dat in de maartdagen van 1831 ontstond, toen juist de Jobstijding was bekend geworden van de nederlaag, die de Poolse insurgenten moesten lijden op 25 februari 1831, toen zij door graaf Diebitsch, Russisch veldmaarschalk van Pruisische afkomst, beslissend waren geslagen. En nogmaals iets later, 8 september 1831, wanneer hij in zijn voorrede voor de „Französische Zustände" op de Poolse opstand en Pruisen's leedvermaak na de nederlaag terugkomend, schrijft:

„De Polen! Het bloed kookt in mijn aderen. bij het neerschrijven van dit woord, als ik eraan denk, hoe Pruisen tegenover deze edelste kinderen van het ongeluk gehandeld heeft, hoe laf, hoe gemeen en huichelachtig" enz. Het is goed, na alles wat de wereld sindsdien beleefd heeft, de stem van Heine, de stem van „het andere Duitsland" zo te horen weerklinken.

Ja, Heine heeft meermalen en ondubbelzinnig voor het Poolse volk en zijn zaak stelling genomen Doch zijn grote liefde voor het Poolse volk ontstond al eerder, nl. tijdens een reis, die hij in 1823 met graaf Breza had ondernomen in het toenmalig Pruisisch deel van Polen, nl. het groothertogdom Posen. „Memoiren über Polen" was de naam van het kleine en niet zeer bekend geworden geschriftje, dat het resultaat dezer reis was. Het verscheen in 1823, door uitgever en censor flink verminkt, in een Berlijns blad „Der Gesellschafter" en verwekte desondanks toch deining en opwinding, zowel in Berlijn als in de heersende Duitse kringen in Posen.

„Van de bewoners heb ik er velen en uit alle delen van Polen leren kennen — aldus Heine in genoemd geschrift — Het waren weliswaar voornamelijk adelijken en zelfs de voornaamsten. Maar ook al verkeerde ik lichamelijk slechts in hogere kringen, in de beslotenheid van de Poolse groten, mijn geest toefde maar al te vaak in de hutten van het lagere volk."

Het landschap beviel Heine niet zo goed; hij merkt het gemis aan „pikante rotspartijen, romantische watervallen, nachtegalen-gezang enz." op, en hij is zeer getroffen door de „treurige toestand" van de Poolse dorpen: „Lage stallen van leem, met dun houtwerk of biezen gedekt. Daarin leeft de Poolse boer met zijn vee en zijn verdere familie. Maar intussen kan niet ontkend worden, dat de Poolse boer vaak meer verstand en gevoel heeft dan menige Duitse boer."

„De vaderlandsliefde is bij de Polen het grote gevoel, waarin alle andere gevoelens uitmonden, zoals de stromen in de wereldzee, merkt de dichter elders op, en toch heeft hun vaderland geen bijzonder aantrekkelijk uiterlijk. Een Fransman, die deze liefde niet begrijpen kon, trapte een kluit aarde los en zei nijdig en hoofdschuddend: En dat noemen die lieden een vaderland! Doch niet uit de bodem zelf, maar uit de strijd om zelfstandigheid, uit historische herinneringen en uit het ongeluk is bij de Polen deze vaderlandsliefde ontsproten." een vaderlandsliefde, die Heine dan verder kritisch onderzoekt en als uitgangspunt beschouwt voor de verwerkelijking van een algemene mensenverbroedering, zoals die de eerste Christenen en ook de grootste Duitse geesten, Lessing, Herder, Schiller voor ogen zweefde.

Tenslotte bevatten Heine's geschriften over deze Poolse ervaringen een ware huldigingshymne op de Poolse vrouw. „En thans — schrijft de geestdriftige jonge Heine — knielt neer, of neemt minstens Uw hoed af — want ik ga spreken over de Poolse vrouwen. Mijn geest zweeft aan de oevers van de Ganges en zoekt de teerste en liefelijkste bloemen, om haar daarmee te vergelijken. Had ik maar de penselen van Raphaël, de melodieën van Mozart, de taal van Calderon, misschien zou het mij lukken om in Uw borst het gevoel op te roepen, dat U zoudt ondervinden, wanneer een echte Poolse, een „Weichsel-Aphrodite", voor Uw zeer begenadigde ogen in levende lijve verscheen!" Maar de dichter gelooft zelf niet in de toereikendheid der genoemde middelen om de bevalligheden van de Poolse vrouwen recht te doen wedervaren, de Poolse vrouwen, die hij ook nog voorstelt, als had „der lebendige Gott Sie in seinen heitersten Stunden fröhlich hingezeichnet!"

Heinrich Heine en het Poolse volk — niet ten onrechte moeten we hieraan helaas toeroepen, dat ook dit één van de vele, zo goed als onbekende kanten is van de grote Duitse dichter, denker en strijder, wiens honderdste sterfdag ook onzerzijds niet ongemerkt mocht voorbijgaan.

KRAKOW

POLENS OUDSTE STAD

In het zuiden van Polen, tussen de uitlopers van de Beskiden-hoogvlakte en het Tatra-gebergte, ligt Kraków. Deze oudste Poolse stad is op vlakke heuvels gebouwd en volgt de kronkelende loop van de Wisła. Kraków is rijk aan tradities.

In de Poolse overleveringen en sagen vindt men enkele sporen over het ontstaan en de oudste geschiedenis van Kraków. De legenden verhalen dat de naam Kraków te danken is aan de legendarische hoofdman Krak, die er in slaagde het daar gevestigde volk te bevrijden van een draak. Krak bouwde op de plaats waar hij de draak versloeg een burcht, die later Kraków werd genoemd. Het dankbare volk richtte boven het graf van zijn bevrijder een grote heuvel op. En deze geheimzinnige heuvel, die tot de waardevolste prehistorische overblijfselen behoort, verheft zich heden ten dage dicht bij Kraków, als een stille getuige van een oerond verleden.

Historische onderzoekingen brachten aan het licht dat Kraków reeds in de tweede helft van de 9de eeuw een bloeitijd meemaakte. Kraków was toen het centrum van het vorstendom der Wisłanie. De oude ronde stenen kerk op de Wawel, die uit de 10de eeuw dateert, is een aanwijzing voor de vroege verbreiding van het Christendom.

Kraków werd in het jaar 1000 bisschops-stad. Spoedig daarop werd op de Wawel-heuvel een „palatium" van de Piasten-vorsten gebouwd. Rijk is de stad aan historische gebeurtenissen. In het jaar 1138 werd Kraków de hoofdstad van het senioren-district en tevens de hoofdstad van de staat. Vanaf die tijd ontwikkelt Kraków zich snel en het krijgt een politieke en culturele betekenis.

Na de verwoesting door de inval van de Tataren werd de Poolse hoofdstad opnieuw opgebouwd en kreeg daarbij een nieuwe gedaante. Kraków werd kronings-stad, het was de koninklijke residentie en het middelpunt van het politieke leven. Tevens werd Kraków een belangrijk centrum op de handelsweg van oost naar west.

De welvaart en de snelle ontwikkeling van de stad trokken talrijke kolonisten aan die zich hier blijvend vestigden. Het handwerk beleefde een bloeitijd. De Poolse schoenen werden in het buitenland beroemd, tot in Engeland toe waren zij een veel gevraagd artikel. In de 14de eeuw werd de stad uitgebreid. Op de grote markt ontstond het in Gothische stijl opgetrokken stadhuis, waarvan de toren behouden is gebleven. Daarnaast werd de Sukiennice, de Lakenhal gebouwd, die het centrum van de toenmalige handel vormde. Het is een indrukwekkend gebouw met Gothische arkaden en met de pas later aangebrachte golvende attiken in renaissance stijl. Uit deze tijd dateert ook de bouw van het mooiste bede-huis in Polen, de Gothische Maria-kerk. Zij heeft de eeuwen overwonnen en is heden met haar naar de hemel strevende, fijn getekende lijnen, één van Kraków's fraaiste gebouwen.

De Gothiek domineerde in de 14de eeuw in Kraków. Vele monumentale gebouwen in deze stijl zijn tot op de huidige dag bewaard gebleven. Hiertoe behoren o.m. de reeds genoemde Maria-kerk, de stadhuistoren, de kerk van de Heilige Drieeenheid, de Franciskaner-kerk. Ook de wonderschone kleine kapellen die tegen de St. Barbara-kerk op het Mariackiplein zijn aangebouwd behoren tot deze rijke Gothiek. Deze kapellen zijn het werk van een leerling van Wit Stwosz. Tenslotte valt hier nog het „Collegium Majus" te vermelden, waarvan de eeuwenoude Gothische muren, zuilen-gangen en gewelven aan de jaren van weleer herinneren.

Het „Collegium Majus" werd in 1364 door Koning Kazimierz Wielki gesticht; het is hierdoor een van de oudste Universiteiten van Europa. De roem van de „Alma Mater" van Kraków was ver buiten de landsgrenzen verbreid, en trok vele buitenlanders aan. Op bijzonder hoog niveau stonden de Natuurwetenschappen, de Mathematiek en de Astronomie. Hier studeerden Mikolaj Kopernik, de historicus Jan Dlugosz en menige bekende Italiaanse schrijver en geleerde.

Het middeleeuwse Kraków was een sterke vesting, omgeven door dubbele muren, wallen, grachten en 47 bastions en rondelen, die de toegangswegen verdedigden. Het Florian-rondeel behoort tot de oudste rondelen die tot de huidige dag behouden zijn; dit rondeel dateert uit de 13de eeuw. Uit dezelfde periode stamt ook de z.g.n. Barbakan, die eens enige toegangswegen beschermde. Deze gordel van verdedigingswerken werd in de 19de eeuw gesloopt. Een gesloten parkaanleg nam zijn plaats in. Zo ontstonden de beroemde „Planty", de parkgordel van Kraków, die zich rond de gehele oude stad voortzet.

De 16de eeuw bracht een verdere ontwikkeling van de maatschappelijke en politieke betekenis van Kraków. De tijd van het regentschap van Koning Zygmunt I was een periode van geestelijke en culturele bloei. Het zegevierend Humanisme bracht verdraagzaamheid met zich mede en droeg er toe bij dat ook de minder gegoede bevolkingsgroepen toegang kregen tot de wetenschap. De latijnse taal werd geleidelijk door de Poolse vervangen. De stad telde toen reeds meer dan 100.000 inwoners, en behoorde dus tot de grootste steden van Europa.

Met het Humanisme kwam in de 16de eeuw ook de Rennaissance in Polen. Het prachtlievende hof trok Italiaanse beeldhouwers en architecten aan.

In 1500 werd het schone Gothische slot op de Wawel verbouwd tot een prachtig renaissance-paleis, dat naar Italiaans voorbeeld met zijn brede vleugels een ruim tournooiveld omsluit. Het tournooi-veld is omgeven door een galerij van drie verdiepingen, die door slanke zuilen gedragen wordt.

De eerste architect van deze koninklijke residentie was de Italiaan Francesco de Florentijn. Zijn werk werd door de uitmuntende beeldhouwer en architect Bartelo Berecci voortgezet. Bartelo Berecci is ook de schepper van de prachtige Zymunt-kapel van de Dom op de Wawel, waarvan kenners zeggen dat deze kapel „de mooiste parel van de Italiaanse Renaissance benoorden de Alpen is." Fraaie Florentijnse sculpturen en reliëfs, die onder Berecci's leiding door 30 kunstenaars werden geschapen bevinden zich binnen deze kapel. In de kapel is o.m. een prachtig zilveren altaar. De koepel van de kapel met zijn prachtige rosetten is met bladgoud bedekt.

Tot de mooiste bouwwerken uit de 16de eeuw behoort ook ongetwijfeld de Dom op de Wawel. Zijn delen stammen uit verschillende tijdperken. De toren met de klok, eigenlijk alleen het benedenste gedeelte, dateert uit de 11de en 12de eeuw en is Romaans. De in Gothische stijl gebouwde Dom zelf wordt door 19 kapellen omgeven die in verschillende stijlen zijn gebouwd. Tezamen vormt dit ensemble een harmonisch geheel van onvergankelijke schoonheid.

De Dom en de kapellen bevatten vele kunstwerken graven en nationale monumenten zoals het barokmausoleum met de gouden zerk van St. Stanislaus en het Gothische graf van de bedwinger van de kruisridders, koning Władysław Jagiełło. Hier bevindt zich ook een mooi Gothisch graf van Koning Kazimierz en de kapel van het Heilige Kruis met haar fijne Gothische lijnen. In de krypt van St. Leonard uit de 11de eeuw kan men de graven van de grote zonen van het Poolse volk, zoals T. Kósciuszko, A. Mickiewicz en J. Słowacki bewonderen.

De vertrekken in het Wawel-slot zijn zeer ruim. Een van de waardevolste kunstwerken die de zalen bevatten zijn de z.g. Arrazzi, de wandtapijten die uit de 16de eeuw dateren. Deze beroemde, tijdens de Tweede Wereldoorlog naar het buitenland overgebrachte Arrazzi, worden in Canada wederrechtelijk vastgehouden, waar zij aan verval en vernietiging zijn prijsgegeven.

Volgens het voorbeeld van het Wawel-slot zijn vele binnenplaatsen van de huizen in Kraków met Italiaanse arkaden-galerijen omgeven. Tot de beroemdste binnenplaatsen behoort het „Dekan-huis" uit de tweede helft van de 17de eeuw.

Kraków ging in de 18de eeuw langzaam bergafwaarts. De Contra-Reformatie, de groeiende macht van de Jezuïten en het egoïsme van de Schlachta, die de stad ondraaglijke belastingen oplegde, leidden tot het verval van het handwerk, de handel en tot de achteruitgang van de ontwikkelde burgers.

Tot de grootste verworvenheden van de romaanse barok in Polen behoren de St. Anna-kerk en de Peter- en Paulus-kerk. De eerste werd in de 16de eeuw, de tweede in de 17de eeuw gebouwd. Italiaanse kunstenaars hebben beide kerken gebouwd en ingericht. De St. Anna-kerk is door haar prachtige decoraties, altaren en sculpturen bijzonder beroemd.

In de 17de eeuw werden de residentie, het hof en de ambtenaren van Kraków overgebracht naar Warszawa, dat nu de hoofdstad werd. Kraków verloor zijn politieke en maatschappelijke betekenis. Daarna kwamen de jaren van de overval door de Zweden, die de ondergang van handel en wetenschap met zich meebrachten en uiteindelijk de verwoesting en ruïnering van de stad. In 1787 telde Kraków slechts 9000 inwoners.

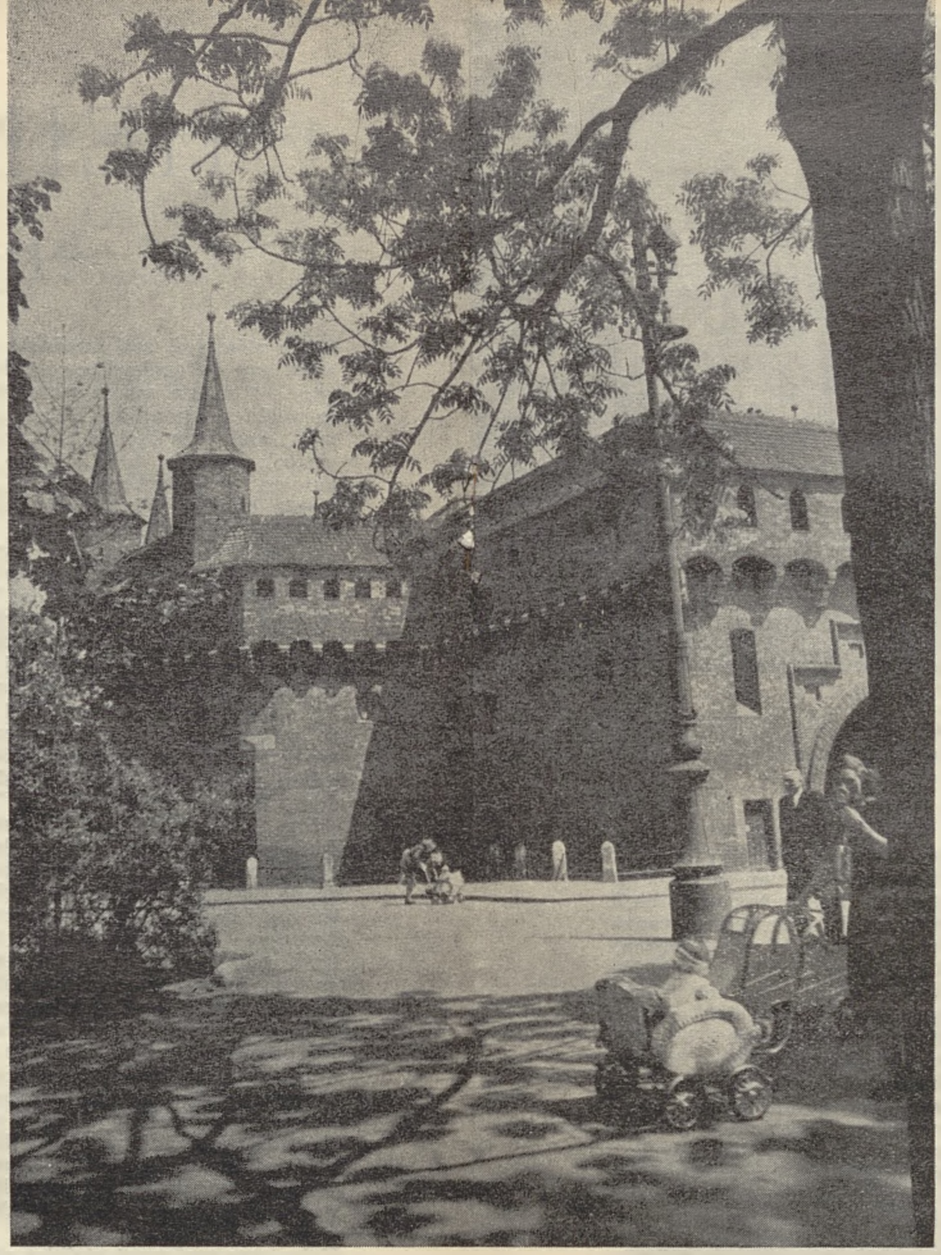
Op het einde van de 18e eeuw verhief Kraków zich opnieuw en het werd het centrum van de vooruitstrevende en scheppende krachten van het Poolse volk. De Jacobijnse priester H. Kołłątaj bracht een hervorming in het schoolwezen. Het was op de grote markt van Kraków dat Tadeusz Kościuszko, de held uit de Amerikaanse Vrijheidstrijd, als leider van de opstand tegen de bezetter, de eed aflegde.

Op het eind van de 19de en begin van de 20ste eeuw groeide Kraków weer tot een belangrijk centrum van de Poolse wetenschap en kunst.

In de Tweede Wereldoorlog werd Kraków in tegenstelling met andere Poolse steden slechts licht geteisterd. Door het vastberaden optreden van het Sowjet-leger kon de stad worden gered. De vernielde interieurs van het Wawel-slot worden weer gerestaureerd, overal werden nieuwe huizen gebouwd. Kraków is een levendige stad. Niet ver van Kraków wordt de nieuwe socialistische stad voor 100.000 inwoners, Nowa Huta, gebouwd alsmede het grootste werk in het zesjarenplan een geweldig industriecombinaat. Reeds nu wonen hier meer dan 70 000 mensen. Deze nieuwe stad brengt nieuw leven in het oude Kraków.

Kraków is nog steeds de stad van de Nationale Monumenten en de stad van de kunstwerken.

De rustige middeleeuwse straatjes herinneren ons aan Mikołaj Kopernik, Wit Stwosz, Matejko, Kościuszko en Dembowski. En van de Maria-kerk weerklinkt dag na dag, nu al vele eeuwen lang, het melodieuze trompetsignaal.

De „barbakan" (vrijstaand, doch tot de stadsverdedigingswerken behorend bolwerk) te Kraków.

DE WANDTAPIJTEN VAN HET WAWEL-SLOT

Tapijt met de initialen van Koning Zygmunt August van Polen.

Koning Zygmunt de Oudere en Koning Zygmunt August koesterden een voorliefde voor een schitterende aankleding van hun paleizen. Deze voorliefde kwam o.m. tot uiting in een rijke decoratie met weefsels; tapijten uit het oosten van Italië, en zeer in het bijzonder in de z.g. Arrazi-wandtapijten. Koning Zygmunt August vermaakte het Poolse volk in zijn testament meer dan 350 Arrazziwandtapijten, waarvan 136 gespaard bleven.
De bewaard gebleven wandtapijten bevonden zich voor de Tweede Wereldoorlog in het Wawel-slot en hingen zoals vroeger in de zalen van het slot. Tijdens de oorlog, in 1940, werden deze wandtapijten met andere Poolse kunstvoorwerpen naar Canada gebracht, dat deze voorwerpen nog niet aan Polen teruggaf.

Op de derde september 1939, de derde dag van Hitlers overval op Polen, bevond Kraków zich in het hoogste gevaar. Op het Wawel-slot beraadslaagde een in alle haast gevormde commissie over de redding van de Wawel-kostbaarheden, en wel zeer speciaal over de redding van de kostbare wandtapijten. In de algemene verwarring, waarin de autoriteiten in paniek de stad verlieten, en na vergeefse oproepen aan het civiele en het militaire bestuur, besloot de conservator van de Wawel-verzamelingen, Dr. Swierz-Zaleski, de schatten van het Wawel-slot op eigen gelegenheid te evacueren. Een zeer juist, maar ook zeer moeilijk te verwezenlijken besluit, want elke transport-mogelijkheid ontbrak. Toevallig hoorde men van een schip in de haven van de rivier. Letterlijk op de laatste minuut werden op dit schip de kisten met de kostbare wandtapijten, met het kroningszwaard van Władysław Łokietek en de andere kostbare schatten van de Wawel-verzameling geladen. Na enkele dagen — of liever nachten, want overdag was het verkeer op de Wisła onmogelijk — kwam het schip bij Kazimierz aan de Wisła. Van daaruit trokken de kostbaarheden op een kolonne boerenwagens, aangevuld met enkele, toevallig beschikbare autobussen, onder talrijke dramatische avonturen naar Kuty. Zij overschreden de grens en bereikten Roemenië.
Vanuit Roemenië transporteerde men de kisten op het schip „Ardeal" naar Marseille. Reeds enkele maanden later moesten de schatten opnieuw op het laatste ogenblik in veiligheid worden gebracht.
Nieuwe gevaren bedreigden Polen's kunstvoorwerpen. De haven van Marseille werd op het moment dat het Poolse schip „Chorzów" met de kunstvoorwerpen aan boord het anker lichtte, gebombardeerd.
Zij werden nu naar Engeland vervoerd.
Het oponthoud in Engeland was slechts kort, want alle geredde schatten, waartoe o.m. ook de bewaard gebleven overblijfselen van het vroegste Poolse schrift, behoorde, werden naar Canada vervoerd.

De Canadese Regering nam de Poolse schatten in beschermende bewaring als eigendommen van de Poolse Regering. Dit geschiedde op 13 juli 1940 toen het Poolse passagierschip „Batory" de haven van Halifax binnenliep.

Vier en een half jaar waren de schatten van de Poolse Nationale Cultuur veilig in de opslagplaatsen van de Dominium-proefboerderij in Ottawa. Dit was dus op een plaats die de Canadese Regering officieel bestemd had als bewaarplaats voor de Poolse verzameling. Deze verzameling werd gedurende deze jaren verzorgd door Dr. Swierz-Zaleski en door zijn medewerker Dr. Polkowski.

„In de herfst van 1945," zo schreef Dr. Zaleski in zijn bericht, „verklaarde de Heer Polkowski dat de verzameling op de proefboerderij niet geheel veilig was." Waarom meende de Heer Polkowski dat deze bergplaats, die volgens het deskundig oordeel van de conservator Dr. Swierz-Zaliski een ideale opslagruimte was, nu zo opeens niet helemaal veilig was'

Nu, omdat de „Poolse Regering in Londen" zich er reeds toen op voorbereidde om voor goed in het buitenland te blijven en tevens er naar streefde om de Poolse kunstschatten in het buitenland te houden. Men moest deze schatten dus in „veiligheid" brengen, dat wil zeggen, men moest ze in Canada op een onbekende plaats verbergen. De hierop betrekking hebbende instructies bereikten de gezant van de Exil-regering in Canada. „In februari 1945," zo vertelt Dr. Zalaski, „werd besloten om de manuscripten en enkele kleinere voorwerpen, tezamen met het kroningszwaard in de safe van de Bank of Montreal te Ottawa te deponeren."
De rest van de verzameling, waaronder de beroemde wandtapijten, werd over twee kloosters verdeeld, nl. het Klooster van het Allerheiligst Bloed in Ottawa en het Redemptoristen-Klooster in St. Anna de Beaupré bij Ottawa. Slechts enkele onderdelen van de verzameling bleven op de oorspronkelijke bergplaats achter, waarschijnlijk was dit „symbolisch" bedoeld, en tevens trachtte men hiermede zich een alibi te verschaffen.

Toen in het jaar 1946 de conservator Dr. Swierz-Zaleski, die hiermede aan de stem van zijn geweten gehoor gaf en zijn burgerplicht deed, de eerste gezant van Polen in Canada van de opslagplaatsen van de kunstvoorwerpen in kennis stelde, begon een misdadige aktie die pas in 1948 werd afgesloten.
Onder de bescherming van de nacht steelt Polkowski in 1946 in de eerste plaats de kisten uit beide kloosters en verbergt ze op een onbekende plaats. De Poolse Regering, die intervenieerde, verlangde de teruggave van de Poolse Nationale schatten. Het verhaal van diefstal van de schatten, beslaat de eerste pagina's van de wereldpers. Men discussieert hierover op de zittingen van de UNO en de UNESCO. Niemand weet waar de schatten zijn terechtgekomen. Meer dan twintig zware kisten, waar zich grote wand-

tapijten, kroningsinsigna in bevinden, zijn plotseling spoorloos verdwenen.
Pas in 1947 deelde de Canadese Regering mede dat zij er in geslaagd was te weten te komen waar zich die belangrijke schatten bevonden. De plaats waar de schatten verborgen waren is ook nu weer een klooster — ditmaal het Klooster-ziekenhuis „Hotel Dieu" in Quebec.
De Canadese Regering, die het argument gebruikte dat het niet vast stond wie deze schatten toebehoorde, besloot deze „te beveiligen" en stelde voor het klooster posten van de „Royal Canadian Mounted Police" op.
Ondanks deze posten werd de collectie op 25 februari 1948 gestolen. Hierin slaagde één enkele persoon, die het „wegbrengen van de kist uit Hotel Dieu" leidde, zoals deze persoon, de chef van de provinciale politie, de Heer Duchesny dit formuleerde. De achtergrond van deze, op zijn zachtst uitgedrukt, eigenaardige gebeurtenis, onthulde de Exil-journalist Cat-Machiewicz, toen deze figuur „Minister-President" van de Exil-Regering te Londen was:
„De Canadese katholieke geestelijkheid... schaart zich aan onze zijde en helpt ons de schatten te verbergen... In de nacht van 24 op 25 februari 1948 werd de gezant (van de „Exil-Regering") die in een hotel in Quebec sliep, gewekt door een telefoontje van de daar woonachtige advocaat, Hudon, die verlangde dat de bij de Kloosterzusters in Hotel Dieu verborgen schatten dadelijk weggehaald zouden worden. Advocaat Hudon verklaarde dat hij namens Monseigneur Roy, de aartsbisschop zelf sprak. De aartsbisschop en de nonnen handelden in opdracht van het hoofd van het provinciaal bestuur van Quebec, de Heer Duplessis. Zijn politie hielp de nonnen bij het overbrengen van de schatten naar het Provinciaal museum, waar zij onderdak hebben gevonden..."
Onderdak' Een andere exil-journalist drukte dit iets juister en vollediger uit: „Deze bergplaats... herinnert in haar gehele omgeving en karakter aan een groeve."
Zo is de werkelijkheid, een groeve, waarin — zoals de Poolse Regering in 1952 waarschuwde — de schatten zonder verzorging en noodzakelijke conservering, geleidelijk, maar onvermijdelijk aan de vernietiging zijn prijs gegeven."
Deze waarschuwing van de Poolse regering, die de enige rechtmatige eigenaar is van de gedurende de oorlog in bewaring gegeven kunstschatten, en die voortdurend haar teruggave verlangt, bleek maar al te waar te zijn.

Uit de laatste berichten valt op te maken dat de verzameling aan ernstige gevaren is blootgesteld. „Een nog langer bewaren van de verzamelingen in het Provinciaal museum te Quebec kan met een catastrofe eindigen..." heet het in een van deze berichten.
Reeds meer dan 15 jaar bevinden de schatten zich nu reeds aan de andere zijde van de oceaan. Meer dan tien jaar na het einde van de oorlog zijn verstreken, en nog steeds worden deze kunstvoorwerpen ondanks de eis van de Poolse Regering tot teruggave, aan het Poolse volk onthouden. Niemand zal betwistten dat het Poolse volk de eigenaar is van deze Nationale kunstvoorwerpen. De rechtmatige plaats van deze verzameling is in Polen.
De teruggave van de Poolse Nationale voorwerpen, wordt door de gehele Poolse bevolking, alsmede door talrijke emigranten-kringen, ongeacht hun overtuiging, geëist. Op het bericht dat de wandtapijten gevaar lopen, zijn talrijke brieven op de redacties van de emigrantenkringen binnengekomen, waarin wordt verlangd dat „de Arrazzi en de andere kunstvoorwerpen naar het Wawel-slot terug moeten keren," en zoals een emigrant schreef: „hoe eerder, hoe beter."
De wandtapijten van het Wawel-slot moeten gered worden. Het is de plicht van een ieder wie de cultuur ter harte gaat, om onafhankelijk van het feit welke zijn politieke overtuiging is, of in welk land hij woont, te eisen dat de schatten van het Wawel-slot zo snel mogelijk naar Polen terugkeren.

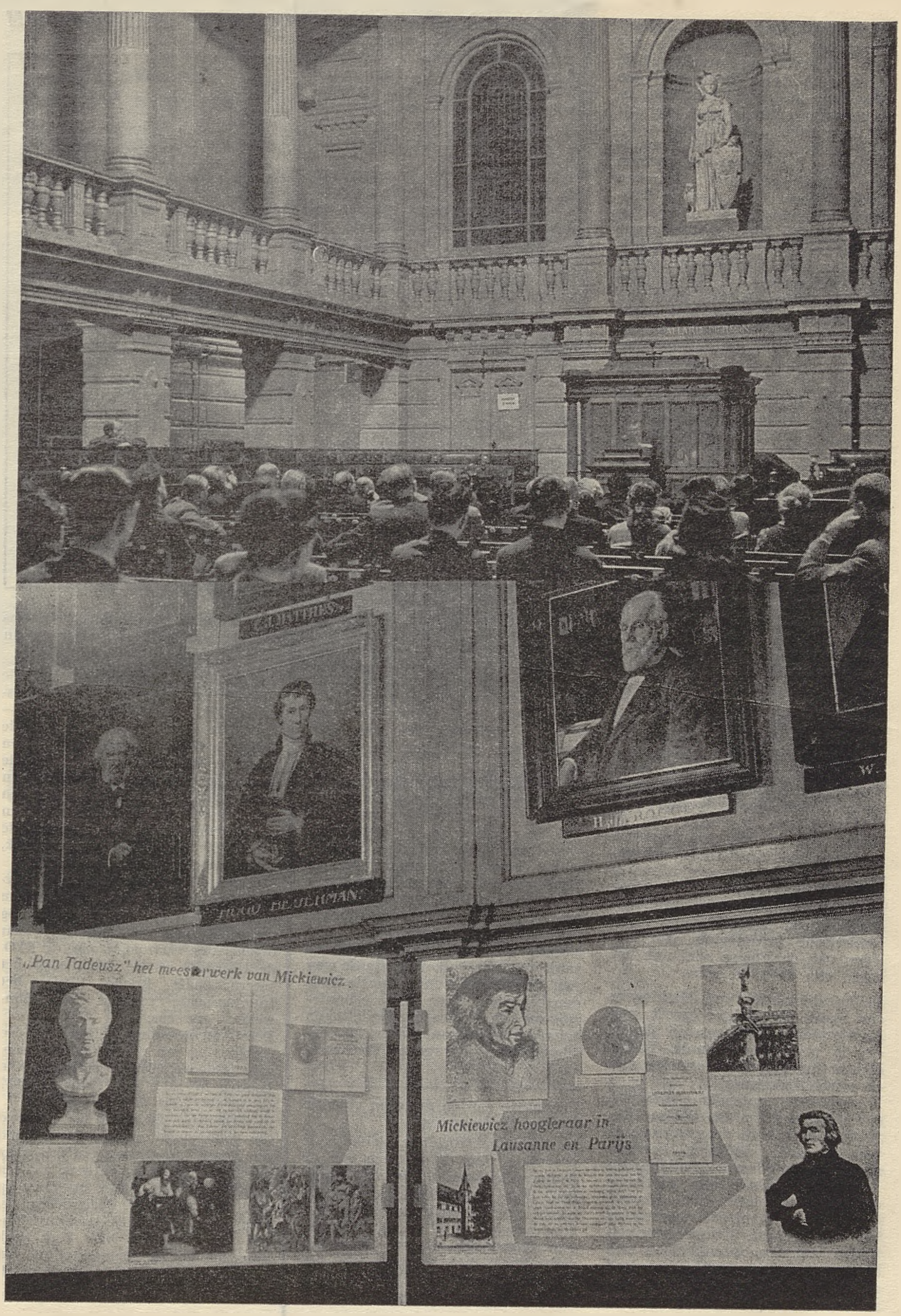
Vele wandtapijten hebben bijbelse verhalen tot motief.

Mickiewicz in Amsterdam herdacht

Kort overzicht van de rede door Prof. Waclaw Kubacki, gehouden in de aula van de gemeentelijke universiteit van Amsterdam op woensdag 28 maart 1956, over de Poolse dichter Adam Mickiewicz

Prof. Kubacki schildert met brede penseelstreken eerst Mickiewicz als grote persoonlijkheid en grote schepper, als geniaal dichter met een zeer eigen levensstijl. Hij verkondigt niet een verheven theoretische inspiratieve kunst, maar spreekt van de waardigheid en de deemoed, die een dichter in de moderne samenleving eigen moet zijn om zich als een waarlijk groot schepper te onderscheiden. In een brief aan een jong dichter schrijft hij: „De ware poëzie van onze eeuw is misschien nog niet geboren, maar er vertonen zich symptomen van haar naderende verschijning. Wij schrijven te veel voor ons genoegen en voor onze te kleine doeleinden." Mickiewicz herinnert aan de woorden van de St. Martin: „Men zou geen verzen moeten schrijven, dan nadat men een wonder verricht had."
„Er zal een tijd komen, waarin men, om dichter te zijn, een heilige moet zijn met inspiratie en kennis over aangelegenheden, waarover het verstand niet in staat is iets te spreken. Vaak meen ik het beloofde land van de poëzie te zien, gelijk Mozes vanaf de berg, maar ik voel dat ik niet waardig ben het te betreden! Toch weet ik waar het ligt, en Gij, jongeren, blikt in die richting."
Mickiewicz' conceptie van het leven zegt hem, dat de mens een morele en sociale taak heeft.
Dit streven is karakteristiek voor het gehele leven van de dichter. In zijn studententijd reeds wilde hij, ter verdieping van het geestelijk en cultureel leven van zijn kring, een „moreel-filosofische secte" in het leven roepen. Als emigrant in Parijs wierp hij zich een tijdlang in de armen van de theosofen, om na de mislukte nationale opstand van 1830-1831, door een geestelijk streven zijn vaderland te helpen. Maar toen de politieke toestand veranderde, werd hij van theosoof een Tyrtaeus.
In 1848 organiseerde hij in Italië een Pools legioen, om met de Italiaanse strijdkrachten tegen Oostenrijk en Rusland op te trekken. Mickiewicz komt tot de overtuiging, dat een dichter slechts datgene vermag te scheppen, wat hij als mens kan presteren.
In Parijs schrijft Mickiewicz als hoofdredacteur van de „Tribune des Peuples" artikelen, die uitmunten door helderheid, levendigheid en humor. Later vertrekt hij op voorstel van de Franse regering naar het Oosten en organiseert daar een Pools, democratisch leger. Deze arbeid geeft hem grote geestelijke voldoening, maar lichamelijk bezwijkt hij, en hij sterft op 25 november 1855. Mickiewicz leefde even intensief als hij schiep. Hij was een groot dichter, maar zijn kunst belette hem niet om een zeer brede culturele ontwikkeling te verwerven en tevens op alle gebieden praktisch te werken. Hij was leraar in Kowno, verkeerde in Rusland in literaire salons, hield jarenlang lezingen over Slavische taal en letterkunde aan het „Collège de France" in Parijs en doceerde Latijn en vroeg-Christelijke letterkunde in Lausanne. Mickiewicz was journalist, geschiedkundige, kriticus, redacteur, dichter, vertaler, politicus organisator en leider van verschillende emigrantenverenigingen. Zijn kunst belette hem niet burger te zijn!
Als mens had hij een grote charme, zijn liefde en zijn vriendschap zijn ontroerend, hij was onuitputtelijk in toewijding, geduld, opofferingsgezindheid en belangeloze hulp. Zijn leven is met dat van geen enkel ander beroemd kunstenaar te vergelijken, zomin als de levensomstandigheden van een Pools patriot en emigrant vergelijkbaar zijn met de levensomstandigheden van andere personen in die tijd. Zijn leven biedt nòch het beeld van een romantische, lichtzinnige, onbekommerde bohemiènkunstenaarsnatuur, nòch van de wijsheid van de Olympiër. Hij was een sterk man, maar geen fanaticus. Hij behield zijn geestelijke vrijheid ten opzichte van wereldlijke heersers en van de kerk. Opgevoed in het Katholieke geloof, laakte hij echter streng de stedehouder Christi wegens diens heulen met keizers en koningen tegen de naar vrijheid en gerechtigheid hunkerende volkeren. Mickiewicz's religie droeg geen dogmatisch karakter. Aan één van zijn kennissen, een Calvinist, schreef hij in 1842: „Er zijn mensen, zowel onder de Calvinisten als onder de Joden, die dichter bij God staan dan vele Katholieken."
Naast zijn zin voor realiteit bezat Mickiewicz een zeer comtemplatieve natuur. Hoewel hij in vele grote steden van Europa woonde, Petersburg, Moskou, Berlijn, Dresden, Praag, Rome, Genève en Parijs behield hij steeds heimwee naar een stil landelijk plekje in zijn vaderland.
De schoonheid van zijn vaderland bleef hem het dierbaarst. En hij stelde de zware en smartelijke ontwikkelingsgang van zijn vaderland hoger, dan de welstand van naties, die alleen materiele en egoïstische doeleinden nastreefden. Ontroerend is het, hoe hij in 1848, ten tweede male in Italië, tussen ruïnes, rozen en jasmijnen, zich in de Eeuwige Stad uitslooft om hemden en schoenen aan de vrijheidssoldaten te verschaffen. Mickiewicz schiep kunstwerken in alle sectoren van de poëzie: lyriek, epiek en dramatiek. Er kunnen in verband met de beschikbare tijd slechts enkele werken besproken worden, die Mickiewicz tot een originele, schitterende, unieke verschijning maken.
Mickiewicz's lyriek is bijzonder veelzijdig, terwijl ieder onderdeel weer een grote verscheidenheid van karakter vertoont. Ieder lyrisch gedicht maakt de indruk alsof het om der wille van zichzelf is ontstaan. Dit geldt zowel voor de ballade, als voor de liefdes- en Krim-sonnetten. Deze laatste, niet grote cyclus vertoont een bewonderenswaardige verscheidenheid van indrukken en stemmingen, en een ongeëvenaarde rijkdom aan uitdrukkingsmogelijkheden, en dat ondanks de strakke vorm.
Uit de balladen spreekt een intensief gevoel, een psychologische waarheidsdrang en vaak een hoge

Tijdens de voordracht van Prof. Kubacki, vol aandacht door de aanwezigen gevolgd. Beneden een fragment van de documentaire tentoonstelling over Mickiewicz in de receptiekamer van de Universiteit, die ook veel belangstelling trok.

ernst. In de ballade „De Lelies" klinkt het ruwe pathos van het volk; verhevenheid spreekt uit de „Hymne op Maria Boodschap". De „Ode aan de Jeugd" trilt van revolutionair enthousiasme, terwijl uit de parabel „De Wijzen" zedelijke ernst spreekt. Het hoogtepunt van deze categorie vormen twee politieke gedichten: „Aan een Poolse Moeder" en „Aan de Russische vrienden". De ontroering verbergt zich hier achter ironie om des te objektiever en krachtiger te werken. De sterkste indruk maken uiteraard de persoonlijke gedichten. Door de intensiteit van de belevenis van het ogenblik wordt een soms bijna magische symboliek bereikt. Zo ontkomt men niet aan de indruk, dat in elk gedicht een element van de dichter leeft.
Dan gaat Prof. Kubacki over tot de laatste gedichten, die hij niet anders kan karakteriseren dan als lyrische openbaringen. Men moet deze gedichten lezen, er over spreken is moeilijk. Men noemt ze „De Lyriek uit Lausanne". Door des dichters bescheidenheid bleven ze in portefeuille; eerst na zijn dood werden ze gepubliceerd.
Even rijk aan verscheidenheid is Mickiewicz's episch werk. „Grażyna" schildert in de vorm van een archaïsch-poëtische roman uit de oude Litause geschiedenis; het egoïsme van de feodale vorsten en de vaderlandsliefde van het volk. Het gedicht „Konrad Wallenrod" noemde de dichter „een politieke brochure". Het grote epische slot van „Dziady III" (De Voorouders) geeft een realistische beschrijving van de tocht naar Rusland, waarheen de dichter verbannen was, en een satyrische beschrijving van de hoofdstad van de Tsaar aan de Newa. Het is een „sentimentele reis", een historisch-filosofisch gedicht en tevens een revolutionaire Apocalypse. Als Mickiewicz's meesterwerk beschouwt het nageslacht echter „Pan Tadeusz", een realistische schildering van het leven van de Poolse adel aan het begin van de 19de eeuw.

De karakteristiek van Mickiewicz als mens en dichter geeft nog geen volledig beeld van de plaats, die de grootste nationale Poolse dichter inneemt in de annalen van de wereldliteratuur.
Mickiewicz's optreden bewerkte een ommekeer in de Poolse literatuur en ook in de geschiedenis van het Pools nationaal bewustzijn. Zijn jeugdwerk „Ballades en Romancen" luidde een poëtische culturele revolutie in; nieuwe bronnen van inspiratie werden bij het volk gezocht, nieuwe democratische krachten ontwikkelden zich in de natie. Dit verschijnsel deed zich ook in de literatuur van andere landen voor, als gevolg van een groot historisch proces; het ontstaan van nationale staten. Mickiewicz's historische betekenis is gelegen in het feit, dat hij aan die gistingen in het culturele en sociale leven een voorname kunstzinnige uitdrukking heeft gegeven. In dit opzicht is Mickiewicz een unieke verschijning.
Mickiewicz's werken werden om hun dichterlijke, culturele en sociale betekenis in andere talen overgebracht. Men zag ze in de loop des tijds in verschillend licht, zonder dat dit afbreuk deed aan de grote bewondering voor Mickiewicz's oeuvre. Een voorbeeld: de „Ode aan de jeugd" leren alle Poolse kinderen van buiten. In het begin van de 19de eeuw werd, tengevolge van de tsaristische censuur, dit gedicht heimelijk in afschriften verspreid. Na de opstand van 1830 werd het als opwekking tot de strijd gedrukt en verspreid. Eén van de eerste socialistische Poolse dichters wees op de revolutionaire bestanddelen van dit gedicht; later leerden zoals gezegd de kinderen van de Poolse bourgeoisie en van het Poolse proletariaat de „Ode" van buiten. Na de eerste wereldoorlog echter „bewees" een Pools geleerde, dat deze „Ode aan de Jeugd" van „vrijmetselaars-ideologie" was doordrenkt. De „Dziady" (Voorouders) hoorde men wel door tijdgenoten vergelijken met Goethe's „Faust" en Byron's „Manfred". Men moet echter grote kunstenaars niet met elkaar vergelijken, doch slechts het eigene en karakteristieke van elke kunstenaar ontdekken en in het licht stellen.
In „Dziady" treft algemeen de grote, gedurfde conceptie en de meesterlijke vermenging van politiek en mystiek in één compositie van dramatisch karakter. Mickiewicz's dramatiek kenmerkt zich in het algemeen door het harmonisch samengaan van politieke elementen, van de Prometheus-gedachte en van het Messianisme.
Polens nationale strijd werd de zaak van alle volkeren, die de weg van de nationale emancipatie hadden betreden, waar toch de banieren van de Poolse opstandelingen eens de leuze van Adam Mickiewicz hadden gedragen: „Voor onze en Uw vrijheid".

Produktie van de motoren voor de Poolse Volkswagen.

In de machinefabriek te Bielsko is de produktie voor de motoren van de Poolse volkswagen de „Syrena" begonnen. Deze motor S-15 is een watergekoelde twee cylinder tweetakt motor. Zijn capaciteit is 27 ps. bij 3000 omwentelingen per minuut. De wagen verbruikt 6 à 8 liter benzine per 100 km bij een gemiddelde snelheid van 50 à 60 km per uur.

KORTE BERICHTEN

Ter attentie van onze lezers

Bij een deel van onze april-oplaag is een bijlage gevoegd, die ons welwillend ter beschikking werd gesteld door het Mickiewicz Herdenkingscomité. Het gaat hier om een overdruk van een artikel, dat de Poolse auteur M. Jastrun aan Mickiewicz wijdde en dat in het maartnummer van de „Kroniek voor Kunst en Kultuur" werd gepubliceerd. Daar het ons ter beschikking staand aantal overdrukken niet toelaat, deze bij de hele oplaag van ons tijdschrift te voegen, verzoeken wij die lezers, die deze bijlage niet konden aantreffen, maar daarvoor toch belangstelling hebben, zich te wenden tot het secretariaat van het Mickiewicz Herdenkingscomité, Waningstraat 6, Amsterdam-Z. dat gaarne op verzoek een overdruk van dit artikel toezendt.

De Redactie.

Poolse deelname aan de Internationale tentoonstelling in Brussel in 1958.

Ook Polen zal deelnemen aan de Internationale tentoonstelling te Brussel in 1958. Deze tentoonstelling zal — zoals een vertegenwoordiger van de Belgische Regering vaststelde — „een balans te aanschouwen geven van de geestelijke en materiële schatten van alle rassen, geloofsbekentenissen en wereldbeschouwingen waardoor men een overzicht krijgt van alles wat de wereld op het gebied van techniek, kunst, wetenschap enz. presteert.
Meer dan 78 staten en grote Internationale organisaties hebben een uitnodiging voor deze tentoonstelling gekregen, zoals de UNO met haar organisaties, waaronder o.m. de FAO, de UNESCO en de OMS, zoals het Internationale Roode Kruis, het Internationale verbond van Mijnwerkers enz. enz.
Deze tentoonstelling in Brussel is een voortzetting van de grote Internationale tentoonstellingen zoals die van Londen in 1851, van Parijs in 1937 en die van New York van 1939.
In afzienbare tijd zullen het Verbond van Poolse architecten en het verbond van Poolse kunstenaars een prijsvraag uitschrijven voor het ontwerp van een projekt voor het Poolse paviljoen op deze tentoonstelling. Zoals bekend is, nam Polen ook aan de tentoonstellingen van Parijs en New York deel, waar het op de tentoonstelling van Parijs de „Grand Prix" voor de paviloens kreeg.

De zweefvliegtuigen waarmee de Poolse sportvliegers zulke uitzonderlijke resultaten behalen, zijn alle van Pools ontwerp en fabrikaat; hierbij het model „Jaskołka", dat ook voor export geproduceerd wordt.

Overwinnaars met diamanten onderscheiding

Reeds in de vroege morgen trok een mensenmenigte naar het vliegveld Saidaran (New Delhi), met een enthousiasme, als ging het om een voetbalmatch tegen Hongarije of om de negeropera „Porgy and Bess".
Maar op het vliegveld waren slechts een Pools meisje en haar kameraden met hun zweefvliegtuigen te zien.
Enige tienduizenden toeschouwers volgden verrukt de vliegbewegingen van de grote zilveren, aan de hand der mensen gehoorzamende, vogels. De vlucht van „De Zwaluw", „De Vlieg" en „De Ooievaar" was zo harmonisch, zo beheerst, dat het de toeschouwers wel moest voorkomen, dat het voldoende zou zijn zich aan het stuur te zetten om als Szemplińska te vliegen.
Ook minister-president Nehroe kon de verleiding niet weerstaan. Na afloop van de demonstratie maakte hij met Szemplińska een vlucht in het twee-persoonstoestel „De Ooievaar".
Hij verklaarde: „Uw zweefvliegtuigen zijn zeer goed. Zij hebben een fraaie lijn en een fraaie proportie. U beschikt bovendien over uitstekende piloten."
Het was de gastheren wel bekend, dat de Polen vooraanstaan in het wereldvliegwezen. Niet slechts de namen van Polen's eminente piloten kenden zij, doch ook hun Poolse- en wereldrecords.
De roem van Poolse piloten neemt steeds toe en in gelijke mate verkrijgen zij steeds meer prijzen met zweefvliegen.
Weet u, dat van de 41 dragers van de diamanten-onderscheiding (dit is de hoogste onderscheiding) 22 Polen zijn?
— Dat van 32 wereldrecords van zweefvliegen er 8 door Polen werden behaald?
— Dat Poolse piloten tot nu toe 124 gouden en 980 zilveren medailles wonnen?
— Dat Polen het enige land ter wereld is, waar een zweefvliegtuig maar 6 dienstjaren heeft waarna het wordt afgekeurd (zo intens heeft men er gebruik van gemaakt)?
— Dat Poolse constructeurs jaar in jaar uit, nieuwe verbeterde modellen ontwerpen voor wedstrijd- en trainingsdoeleinden?
— Dat Polen zijn zweefvliegtuigen uitvoert o.a. naar de volksdemocratie China?
Op de laatste internationale wedstrijd in Leszno (1954) kwam de Poolse ploeg al in de eerste ronde naar voren om gedurende de gehele wedstrijd deze voorsprong te behouden.
In deze eerste wedstrijd versloegen de Polen de Sowjet Unie, Tcheco Slowakije, Hongarije, Roemenië, Frankrijk, de Duitse Democratische Republiek, Bulgarije en Groot-Brittannië.
Individueel won de Pool Edward Makuła en onder de tien volgende plaatsen waren 6 Polen, waarvan Wanda Szemplińska als eerste vrouw de zevende plaats bezette.
En hier nog een interessant bericht:
Voor het eerste Poolse kampioenschap (1953) werd een driehoeksvlucht als opgave gesteld (iedere zijde mat 100 km.).
Deze opgave is zo moeilijk, dat hij voor het wereldrecord buiten beschouwing wordt gelaten.
De vooruitzichten waren op die dag uitstekend. Het weerbericht goed; Wie geloof hechtte aan de voorspellingen der meteorologen was vast overtuigd van zijn succes.
Er volgde dan ook een in de kroniek van de zweefvliegsport nog niet opgetekend succes. Van de 42 aan deze uiterst moeilijke opgave deelnemende piloten, kwamen 27 als overwinnaar te voorschijn. Hieronder waren 4 vrouwen.

Enige gegevens over de 25e Jaarbeurs in Poznan

Transport en douane.

De officiële transportonderneming van de Internationale Jaarbeurs in Poznań is de Firma C. Hartwig, Aleje Jerozolimskie 27 in Warszawa, die een agentuur heeft in Poznań, ul. Rokossowskiego. Deze firma belast zich met het transport en alle douane-formaliteiten betreffende goederen, bestemd om op de Jaarbeurs te worden tentoongesteld.

De transportkosten op het tentoonstellingsterrein, de levering, toezending en opslag van de tentoon te stellen goederen met bijbehorende installaties zijn geheel voor rekening van de exposant. Het transport per spoor van dusdanige goederen is op Pools grondgebied, van Poznań tot de Poolse grens, kosteloos.

Alle goederen voor expositie op de Jaarbeurs bestemd, zijn aan speciale douanebepalingen onderworpen; de faciliteiten die daaruit voortvloeien, hebben als voorwaarde, dat deze goederen na de Jaarbeurs naar hun land van herkomst moeten worden vervoerd.

Wanneer dusdanige goederen worden verhandeld, zijn de gewone invoer-licenties noodzakelijk in overeenstemming met de geldende voorschriften. De Firma Hartwig informeert degenen die willen exposeren volledig over alles wat de douane-formaliteiten betreft.

Alle tekortkomingen aan voor expositie bestemde goederen (door diefstal, beschadiging en dergelijke) moeten bij de douane-autoriteiten aangetoond kunnen worden. De directie van de Jaarbeurs kan geen enkele verantwoordelijkheid dragen ingeval van verlies, beschadiging enz. van goederen door welke oorzaak dan ook.

De directie heeft een volledige bewakingsdienst, die dag en nacht waakt over het hele Jaarbeursterrein en die ook verantwoordelijk is, dat alle voorschriften door exposanten en bezoekers worden opgevolgd.

In overeenstemming met het internationaal gebruik bestaat er echter voor de exposanten de mogelijkheid om gedurende de uren, dat de Jaarbeurs open is voor eigen rekening hun pavilloens of inzendingen door speciaal beschikbare bewakers te laten surveilleren. De voorschriften laten echter niet toe, dat er 's nachts iemand in de pavilloens en gebouwen blijft; deze gaan op sluitingstijd alle op slot en worden ten overvloede verzegeld, terwijl op het terrein de hele nacht de officiële bewakers de ronde doen.

Reclame en publiciteit.

De exposanten kunnen elk soort drukwerk met betrekking tot hun produkten en hun commerciële werkzaamheden vrij verspreiden bij hun inzending of pavilloen. Zij kunnen zulke drukwerken voor dit doel vrij van rechten invoeren.

Reclameborden en opschriften kunnen alleen bij de inzendingen of pavilloens van de betreffende exposanten geplaatst worden, ze mogen mede-exposanten niet hinderen; formaten en wijze van plaatsing zijn onderworpen aan goedkeuring van de directie.

Voor de publiciteit kunnen de exposanten ook gebruik maken van het bulletin, dat de directie tijdens de Jaarbeurs dagelijks publiceert. Een speciale fotodienst fotografeert op verzoek de inzending of het pavilloen van exposanten, ook voor reclamedoeleinden; alleen deze fotodienst is hiertoe bevoegd. In de officiële catalogus kunnen gratis gegevens over de exposerende firma's en hun produkten en werkzaamheden worden opgenomen. Deze gegevens moeten wel zo snel mogelijk opgestuurd worden. De catalogus verschijnt in het Frans, Duits, Engels, Russisch en Pools.

In de catalogus kunnen ook advertenties opgenomen worden; een hele pagina (17 x 10 cm bladspiegel) kost 280 Z oty; een halve 16, een kwartpagina 100 Złoty. Deze prijzen zijn exclusief eventuele vertaal- en clichékosten; kleurendruk is 50% duurder. Opgaven tot uiterlijk 30 april bij de Poolse handelsmissies.

KORTE BERICHTEN

Kwartaal-overzichten van de publicaties van de Poolse Academie van Wetenschappen.

In ons januari-nummer heeft de aandachtige lezer enkele mededelingen kunnen zien betreffende een voortreffelijke publikatie, die de Poolse Akademie van Wetenschappen elk kwartaal het licht doet zien, n.l. de „Quarterly Review of Publications", waarin alle publikaties van de verschillende wetenschappelijke instellingen, aangesloten bij de Akademie, zijn opgesomd met nauwkeurige opgave van titel enz., een omschrijving van de inhoud en een opgave van de uitgeefster, de omvang en de prijs in dollars. Bovendien wordt vermeld in welke taal de verschillende uitgaven van samenvattingen zijn voorzien. Er is geen Poolse wetenschappelijke uitgave, die niet minstens in één taal als Duits, Frans, Engels, Russisch of zelfs Latijn en Jiddisch, een samenvatting van de inhoud bevat. Dit maakt deze uitgaven dan ook belangrijk voor de internationale wetenschappelijke wereld, die op de hoogte wil zijn van wat er op wetenschappelijk gebied in Polen gebeurt. Het gaat hier dus om een uiterst belangrijke uitgave, de sleutel die de poort tot het wetenschappelijk leven in Polen opent.

Wij zijn thans in het bezit van een nogal beperkt aantal exemplaren van de laatste uitgaven van deze „Quarterly Review", n.l. de nrs. 3 en 4 van 1955 en het laatst verschenen nummer, het 1e kwartaal van 1956. Wij zenden deze collectie op verzoek gaarne aan belangstellenden toe, zolang de voorraad strekt. Men wende zich tot de redactie, tevens secr. adres van de Ver. Nederland-Polen, Amstel 182, Amsterdam-C. Alleen gaarne 10 ct. postzegels voor verzendkosten bijsluiten.

De Redactie.

Rechtstreekse luchtverbinding met Cairo.

In Cairo werd onlangs een overeenkomst over het luchtvaart-verkeer ondertekend, waardoor nu een rechtstreekse luchtvaartverbinding tussen Warszawa en Cairo tot stand komt.

Handelsovereenkomst met de Sowjet-Unie voor het jaar 1956.

In Moskou werd in februari een protocol over de wederzijdse warenleveranties tussen Polen en de Sowjet-Unie voor het jaar 1956 ondertekend. De Sowjet-Unie zal o.m. aan Polen leveren: ijzer-, mangaan- en chroomerts, katoen, aardolie, aardolie-produkten, verschillende industriële uitrustingen, stalen platen voor de scheeps-

bouw, ijzer-verbindingen, kunstmest, chemikaliën en andere waren.
Als tegenprestatie zal Polen o.m. vrachtschepen, rollend spoorwegmateriëel, steenkolen, zink, suiker, wollen en linnen-stoffen exporteren.

Handelsovereenkomst met de D.D.R.

Volgens de onlangs in Berlijn ondertekende handels-overeenkomst tussen Polen en de D.D.R. voor het jaar 1956 zal de export van de D.D.R. naar Polen o.m. machines, industriële uitrustingen, presicie- en optische produkten, benzine, kali-kunstmest en chemische produkten omvatten.
Polen zal ook o.m. radio-apparaten, foto-toestellen, fietsen, nylon-produkten, sport-artikelen en galanteriewaren ontvangen
Polen zal de voor de verdere uitbreiding van de economie in de D.D.R. onontbeerlijke waren exporteren, zoals kolen, kokes, ijzer-produkten, machines en chemische produkten.

Het derde Henryk Wieniawski viool-concours.

Eind februari begonnen de organisatorische voorbereidende werkzaamheden voor het Derde Henryk Wieniawski viool-concours. Op een zitting, die in het Ministerie voor Kunst en Cultuur plaats vond, werd het uit 37 personen bestaande organisatie-comité geïnstalleerd. Voorzitster van het presidium voor het organisatie-comité werd Grazyna Bacewicz, de bekende componiste en violiste. Zij is plaatsvervangend voorzitster van het Hoofd-Bestuur van de organisatie van Poolse Componisten en tweevoudige draagster van de Staats-kunstprijs.
Op de zitting werd besloten dat het concours van 1 tot 15 december in Poznań zal worden gehouden. Verder werd op de zitting de regeling tijdens het Concours besproken, waarbij de plannen voor de voorbereidende werkzaamheden van de Poolse Muziek Uitgeverij en de Poolse Gramofoonplaten Uitgeverij in verband met het concours werden goedgekeurd.

Economische samenwerking met Vietnam.

Als resultaat van gevoerde onderhandelingen werden in februari in Hanoi tussen Polen en de Democratische Republiek Vietnam vier overeenkomsten ondertekend: een waren- en betalingsovereenkomst voor het jaar 1956; een overeenkomst betreffende de hulp van Polen aan de Democratische Republiek Vietnam; een overeenkomst over de wetenschappelijke samenwerking en een protocol over de scheepvaart.
Polen zal volgens de overeenkomst over het waren-verkeer o.m. de volgende waren naar Vietnam exporteren: machines, vrachtauto's, industriële uitrustingen, medische apparaten, laboratorium-installaties, walsprodukten, chemische produkten, medicijnen en grondstoffen voor de pharmaceutische industrie. Polen importeert o.m. uit Vietnam: ijzererts, antraciet, hout, grondstoffen voor de levensmiddelen-industrie en thee. De overeenkomst betreffende de hulp van Polen aan Vietnam projecteert o.m. de levering van poolse sleep-boten, aken, machines, auto's, medicijnen en textiel-produkten.
In het kader van de overeenkomst over wetenschappelijke samenwerking zullen de beide landen o.m. technische en wetenschappelijke gegevens alsmede experts uitwisselen.
Het protocol over de scheepvaart projecteert de opening van geregelde scheepvaartlijnen tussen de Poolse en Vietnamese havens.

IJzer-export naar Belgie.

De produktie van de hoogovens van het Lenin-kombinaat neemt gestadig toe. Met zijn produktie helpt het bedrijf niet alleen er aan mede de behoefte van de Poolse economie te bevredigen, maar tevens werkt het bedrijf voor de export. Tegenwoordig exporteert het bedrijf naar Belgie dagelijks 400 ton ruw-ijzer, dat via Szczecin naar Antwerpen wordt vervoerd.

BOEKBESPREKING

Het Instituut voor het westen (Instytut Zachodni) te Poznań geeft sedert het einde van de oorlog een maandelijks orgaan uit, waarin tal van politieke, sociale, economische, literaire, historische, juridische en andere vraagstukken betreffende de westslavische volken op wetenschappelijke wijze behandeld worden. Gewoonlijk verschijnt deze uitgave vier of drie maal per jaar als boek, waarvan de inhoud dan drie of vier maanden bestrijkt.
Om onze lezers een indruk te geven van de belangwekkende, baanbrekende arbeid van de medewerkers van het Instytut Zachodni, willen wij iets over de inhoud vertellen van het derde deel van de elfde verjaardag van „Przegląd zachodni", dat de maanden september, october, november en december 1955 omvat.
Deze uitgave, die meer dan 400 pag. telt, bestaat uit zeven artikelen, onderzoekingsmateriaal, boekbesprekingen, polemieken en discussies, correspondentie, verhandelingen over de juridische en economische facetten van het huidige Tchechoslowakije, een politieke, economische en culturele kroniek van het huidige, gespleten Duitsland, een wetenschappelijke kroniek en ten slotte een kroniek van het Instituut voor het westen.
Zo is er een interessant artikel over de Odra-Nysa-grens als element voor de stabilisatie van de vrede en veiligheid in Europa. De auteur baseert zijn verhandeling op uitgebreid, in historisch en wetenschappelijk opzicht zeer doorwrocht en verantwoord argumentatiemateriaal. Dit deel bevat voorts twee artikelen op het gebied van de literatuurgeschiedenis: een overzicht van de Tchechische literatuur van 1945 tot 1955 (uit het Tchechisch vertaald) en een hoogst belangwekkend betoog, dat de contracten van de Poolse schrijfsters Eliza Orzeszkowa en Gabriela Zapolska met de Tchechen behandelt. Ook deze studie berust op een ontzaglijke hoeveelheid gegevens. Een sociaal-politieke strekking hebben de artikelen over de problemen van de hervorming van het Pruisisch kiesrecht in Pomorze in de jaren 1905—1907 en de invloed van de revolutie van 1905—1907 op de strijd van de werkende massa's van Silezië. Op het terrein van de economie liggen ten slotte de beide de studies over de ontwikkeling van het wojewodschap Stalinogród.
„Przegląd zachodni" 1955/III (9-12) bevat verder een overzicht van de gedurende het decennium 1945—1954 in Polen verschenen Tchechische en Slowaakse literatuur en een korte, maar degelijke studie over de bibliotheek van de 18e-eeuwse Poolse geestelijke Krytian Assig Wrocław.
De boekbespreking behelst behalve Poolse ook Tchechische, Sorbische en Oostenrijkse publicaties.
De wetenschappelijke betekenis van „Przegląd zachodni" ligt mede in het feit, dat het periodiek verschijnend orgaan van het Poznańse „Instituut voor het westen" niet slechts actuele en historische vraagstukken van Polen, Tchechen en Slowaken aansnijdt en oplost, maar ook vele publicaties over de Sorben van de Lausitz brengt, en aangezien de geschriften van en over dit kleine slavische volk, dat tussen de Elbe en de Odra woont, nog steeds schaars zijn, is de piopioniersarbeid van het Instituut in dit opzicht van bijzondere waarde.
Inlichtingen over „Przegląd zachodni" worden gaarne verstrekt op het kantoor van de vereniging „Nederland-Polen".